

Rozbor-dila.cz

Tisíce rozborů knih a dalších vědomostí

15 000
materiálů

Každý den
nové soubory

Neomezené
stahování

6 000
VIP členů

Staň se
VIP členem

Všechny předměty

|| Seznam češtiny || ▾

Nahrát práci

| Stahování materiálů |

| Online kurzy |

Ostatní ▾

Pomoz ostatním se
rozhodnout

Přidej recenzi své
školy

1984 – rozbor díla k maturitě

✿ [Proč nejde kopírovat?](#)

[Stáhnout materiál](#)

[Kurzy a e-booky](#)

Kniha: 1984

Autor: [George Orwell](#)

Přidal(a): Kate

George Orwell

- (*1903, †1950)
- Vlastním jménem Eric Arthur Blair
- Esejista, novinář
- Narozen v Indii, v 1 roce se přestěhoval s matkou do Anglie – městečko Oxfordshir – zde říčka Orwell – pseudonym

♥ Máš chvíli?

♥
Nahraj třeba
referát a stahuj
bez omezení tisíce
studijních
materiálů!

- Odpůrce imperialismu (dobyvačná politika) – odklon k levici
- Boje ve španělské občanské válce, druhé světové války se nezúčastnil
- Pohyby mezi spodinou jako tulák
- Zemřel na tuberkulosu
- Ačkoliv psal knihy o diktaturách komunistického typu, sám se cítil být socialistou, což dokazuje jeho citát: „*Každou řádku, kterou jsem od roku 1936 napsal a která stojí za zmínku, jsem přímo či nepřímo psal proti totalitarismu a pro demokratický socialismus, jak jej chápu.*“
- Orwellovy knihy a eseje se netýkají jen politiky, ale komentují život své doby a zabývají se sociálními tématy. Všeobecně je považován za jednoho z nejlepších anglických esejistů.

Vlivy na jeho tvorbu

- Odsouzení fašismu
- Tulácký způsob života
- Vzrůst vyspělosti techniky – hrozba
- Válka (2 světové války)
- Stalinismus v SSSR
- Chudinské prostředí (Proléti) – jako mladý se G. Orwell pochyboval v chudých poměrech, Indie, Barma, soukromá škola
- Politické tendence v Evropě, celkově společensky a politicky angažovaná tvorba
- Pozdní tvorba (40. léta), přináší mu proslulost
- Literární kritika – Charlese Dickense a Rudyarda Kiplinga
- Reportáže – čerpání z vlastní zkušenosti, boj proti špatné novinářině

Další autorova tvorba

- *Na dně v Paříži a Londýně* – zážitky z doby, kdy se pohyboval jako tulák mezi spodinou
- *Hold Katalánsku* – působení ve Španělské válce
- *Farma zvířat* – forma bajky, ukazuje politické vztahy a vztahy mezi lidmi, proti politice;
 - *skupinka zvířat, která je nespokojena s majiteli farmy, a tak se vzbouří a vyžene lidi z farmy a zvířátka začínají farmu vést sama. Jejich vláda se však postupně zvrhne v tyranii. Jde opět o reakci na stalinismus v Sovětském svazu “Všichni jsou si rovni, ale někteří jsou si rovnější”*

- SSSR – prasata = Stalin, Lenin, Trockij

Literárně-historický kontext

- období po 2. světové válce
- svět se rozdělil na Východ (SSSR) a Západ (USA) – studená válka
- obrovský rozvoj technologií během století včetně vesmírných programů, jaderné energetiky a zbraní
- Trumanova doktrína (snaha zabránit šíření komunismu)
- Marshallův plán (navazuje na doktrínu; peněžní výpomoc evropským zemím po 2. světové válce; země východního bloku jsou nuceny odmítnout)
- v 60. letech Evropu rozdělila také Berlínská zeď
- společnost velmi ovlivňují další válečné konflikty (válka v Koreji a Vietnamu) a vznikají hnutí jako odpor proti válce a násilí (hippies)

Antiutopismus

- myšlenka společnosti, která se vyvinula špatným směrem, opak utopie), meziválečná anglická [próza](#), tvorba s prvky sci-fi

Další autoři tohoto období:

- **válečná literatura:**
 - [William Styron](#) (Sophiina volba)
- **existencialismus:**
 - [Albert Camus](#) (Cizinec)
- **postmoderna:**
 - [Umberto Eco](#) (Jméno růže)
- **absurdní drama:**
 - [Samuel Beckett](#) (Čekání na Godota)
- **magický realismus:**
 - [Gabriel García Márquez](#) (Sto let samoty)
- **neorealismus:**
 - Alberto Moravia (Horalka)
- **beat generation:**
 - [Allen Ginsberg](#) (Kvílení)
- **antiutopie, sci-fi:**
 - [Ray Bradbury](#) (451 stupňů Fahrenheita)

- [Karel Čapek](#) (Válka s mloky)

Rozbor díla: 1984

Literární druh

- [epika](#), antiutopistický [román](#)
- utopický román (epika) – sci-fi – vědeckofantastická lit., rozmach po r. 1945
 - podávají obraz toho, jaký by mohl být dopad obrovského rozmachu technických vymožeností na osobní život člověka, neohrozí-li ho, nezničí-li se lidstvo samo ... přenášejí své vize v oblasti politické

Doba vzniku díla

- 1949 (knihu psal v roce 1948)

Jazyk:

- spisovný jazyk, jen výjimečně hovorové výrazy
- objevují se slogany

Hlavní myšlenka

- Brilantní analýza všech politických systémů
- Reaguje především na stalinismus v SSSR + válečná realita ve Velké Británii
- Lidská individualita se stává zločinem
- Hlavní téma románu – manipulace, kontrola
- varování
- kritika totalitních režimů
 - varování před totalitní nadvládou
 - potlačení svobody jedince
 - hodnota lidského života

Stylistická charakteristika textu

- Společenskopolitický až vědeckofantastický román
- Chronologický fiktivní příběh
- Antiutopie–myšlenka fiktivní společnosti, která se vyvinula

špatným směrem

- Spisovný jazyk; nespisovný jazyk v řeči proletátů
- Vymyšlené výrazy

Newspeak

- speciální jazyk
- cíl – ukázat odlidštěnosti, nemožnost [komunikace](#) mezi lidmi
- nástroj k upevnění myšlení, útlum emocí a citů
- [Slovní zásoba](#) je omezená jen na naprosté minimum
- Vytvor Ministerstva pravdy
- Má nahradit angličtinu = oldspeak
- retrospektivní prvky – vzpomínky na matku, Dvě minuty nenávisti, doba před revolucí
- poutavý děj, [popis](#) prostředí, autorovy představy (politický systém, typy lidí, sociální poměry, technika, infrastruktura)

Motivy:

- obava z techniky, sociální nespravedlnost
- dílo obsahuje ekonomické principy, principy rozložení vlády
- měnění minulosti (Kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost)
- doublethink, newspeak, thoughtcrime, facecrime, crimestop
- beznaděj a bezvýchodná situace

OBSAH

Děj

Hlavním hrdinou tohoto sci-fi románu, který popisuje fiktivní svět v budoucnosti, je úředník Winston Smith. Winston žije v Londýně. Ten se v té době nachází v zemi zvané Oceánie. Celý svět je rozdělen na tři obrovské velmoci – Oceánie, Eurasie a Eastasie – které spolu neustále válčí. V Oceánii vládne hluboká diktatura a takřka totalitní režim, který je založený na uctívání tzv. Velkého bratra. Jejich oficiální ideologie se nazývá Angsoc (původně anglický socialismus) a její ústřední hesla zní: Válka je mír; Svoboda je otroctví; Nevědomost je síla. Díky neustálé válce je životní úroveň lidí dost otřesná a všude vládne velká bída a nedostatek. Jedinou politickou stranou v zemi je tzv. Strana, jejímž hlavním reprezentantem je právě Velký bratr. Toho musí každý její příslušník bezmezně milovat a ctít. Strana neustále kontroluje a ovládá celou společnost. Všude jsou zabudované mikrofony a v každém bytě

a kanceláři jsou velké obrazovky. Ty slouží jako kamery a nikdo je nesmí vypnout, díky nim mohou být lidé sledováni dvacet čtyři hodin denně. Žádnou věc nesmějí udělat z vlastní vůle. Za jakýkoli přestupek anebo jen neobvyklý čin mohou být vaporizováni, tedy zatčeni Ideopolicií a vymazáni ze společnosti i z dějin, jakoby nikdy neexistovali. Každý člen Strany pracuje na některém z hlavních ministerstev (lásky, hojnosti nebo míru), ale náplň jejich práce je skoro stejná. Buď mají za úkol měnit minulost podle toho, jak se vyvíjí přítomnost a jak to vyhovuje Straně anebo přizpůsobují literaturu, filmy a prostě celou kulturu učení strany. City jako láska, náklonnost nebo přátelství jsou buď zakázané, nebo silně pod kontrolou Strany. Všude vládne strach, nenávist a udavačství. Udavači jsou často i malé děti, které donášejí na vlastní rodiče.

I přes neustále vymývání mozků se ve společnosti najdou i tací, kteří si uvědomují, že učení Strany a její podání dějin je jen velká snůška lží. Mezi ně patří také Winston. Ví sice, že pokud se dopustí jakéhokoli ideozločinu, čeká ho jediné smrt. Nedokáže si ale pomoci a potajmu vyhledává jakýkoli důkaz o lživé propagandě Strany. Jako první krok ve své soukromé vzpouře si začne vést deník, což se v době, kdy se lidé zatýkají i za podezřelý výraz ve tváři, rovná téměř sebevraždě.

V práci se Winston seznámí s mladou dívkou Julií. Winston nejdříve Julií opovrhne a nenávidí ji, protože ji považuje ze ukázkového člena Strany. Brzy ale zjistí, že i Julie opovrhne režimem a dokonce se do sebe zamilují. Láska a sexuální touha jsou ideozločiny, proto se musí oba pečlivě skrývat, i když jsou si vědomi, že je brzy čeká jistá smrt. Dokonce si u jednoho starého starožitníka najmou soukromý pokoj, kde nejsou sledováni a mohou dělat, co chtějí. Jejich soukromé štěstí ale netrvá nijak dlouho. Náhle zjistí, že vlastně byli celou dobu pečlivě sledováni. Oba jsou zatčeni a odvedeni do cel Ministerstva lásky. Tam na ně čekají nesnesitelná muka, hladovění a hrozný psychický teror. Winston při těžkém mučení prozradí vše, co ví a mnohem víc. Přeje si zemřít, ale nemá možnost. Cílem jeho mučitelů totiž není zabít ho, ale zlomit jeho vůli a donutit ho dobrovolně přijmout jejich učení a upřímně milovat Velkého bratra. Winston do poslední chvíle odolává, stejně ale jako všichni ostatní nakonec podlehne. V okamžicích vrcholné hrůzy přestane dokonce i milovat Julii a je zcela pokořen. Poté se vězeň překvapivě ocitá zpátky na svobodě. Ale už to není ten samý člověk. Setká se ještě jednou s Julií, která se mu přizná, že jej také zradila. Vrcholem knihy je okamžik, kdy Winston pochopí, že navzdory všemu teď Velkého bratra doopravdy miluje. Zanedlouho po tomto setkání je Winston vaporizován.

V první části autor charakterizuje totalitní režim, v druhé části se pak Winston setkává s Julií a ve třetí části je Winston na Ministerstvu lásky a je mučen

Ukázka:

„Před dvěma týdny jsem měl vážně chuť rozbít ti hlavu dlažební kostkou. Jestli to opravdu chceš vědět, myslel jsem si, že máš něco s Ideopolicií.“

Dívka se vesele rozesmála, brala to zřejmě jako poklonu za vynikající kamufláž.

„No ne, Ideopolicie. Tos nemyslel vážně.“

„No, snad ne přesně tak. Ale to, jak vypadáš – jen to, že jsi mladá a svěží a zdravá, chápeš – myslel jsem si, že asi...“

„Myslel sis, že jsem dobrá členka Strany. Čistá ve slovech i skutcích. Transparenty, průvody, hesla, hry, společné výlety a celý ten krám. A taky sis myslel, že kdyby se naskytla příležitost, udala bych tě jako ideozločince a nechala tě odpravit?“

„Ano, tak nějak. Mladá děvčata jsou často taková, víš?“

„To dělá tahle zatracená věc,“ řekla, strhla si šarlatovou šerpu Antisexuální ligy mládeže a hodila ji na větev. Potom, jako by si na něco vzpomněla, sáhla do kapsy kombinézy a vytáhla malou tabulku čokolády. Rozlomila ji napůl a jeden kousek dala Winstonovi. Ještě než si vzal, poznal podle vůně, že je to velmi neobvyklá čokoláda. Byla tmavá a lesklá, zabalená do stříbrného papíru. Normální čokoláda byla okoralá, nahnědlá hmota, která chutnala, pokud se to dalo nazvat chutí, jako dým z hořících odpadků. Ale kdysi dávno ochutnal zrovna takovou čokoládu, jako byl ten kousek, co mu dala. Když ji ucítil, vyvolala v něm vzpomínku, již nedovedl zařadit, ale která byla silná a znepokojivá.

Vypravěč

- er-forma, nadosobní
- slohový postup: vyprávěcí, popisný, úvahový i výkladový (Goldsteinova kniha)

Postavy – Orwell se věnuje hodně myšlenkovým pochodům jednotlivých postav, jejich charakter se vyvíjí – hlavně u Winstona – z odpůrce režimu se vlivem fyzické i psychického týrání na Ministerstvu lásky stává milovník Velkého Bratra

- **Winston Smith** – pracuje na Ministerstvu pravdy, které se zabývá falšováním historie, sám historii falšuje, ale snaží se uchovat si pravdu ve vlastních myšlenkách, snaží se o odboj, zamiluje se do Julie, ale pak je chycen Ideopolicií a psychicky i fyzicky týrán, což vede k naprostému obratu -> začne milovat Velkého Bratra a zradí Julii.
- Winston je úředníkem na Ministerstvu pravdy, která spravuje informace, zábavu, školství a umění
- **Velký bratr** – v čele Strany, vládne velmi tvrdou diktaturou Oceánii, nikdy nemění svá rozhodnutí, neomylný, všemocný, není jisté, zda existuje
- **Julie** – 26 let, pracuje na výrobě románů v Oddělení literatury, zamiluje se do Winstona, ale zradí ho, jsou chyceni v úkrytu, dokáže se výborně přetvařovat, aby nevzbudila podezření
- **O'Brien** – člen Vnitřní strany, Winstonovi se zdá, že smýšlí stejně jako on, přijde ho navštívit se záminkou vypůjčení si nové verze slovníku Newspeak, zprostředkovává oběma milencům přístup k Bratrstvu, ale zradí je, v samotném závěru Winstona mučí
- **Charrington** – majitel obchodu s veteší, pronajímá Winstonovi pokoj, ale je členem Ideopolicie, právě díky němu jsou lapeni
- **Emanuel Goldstein** – nepřítel lidu, hlavní osoba Dvou minut nenávisti, původně čelní představitel Strany, dnes členem Bratrstva
- **Syme** – pracovník Výzkumného oddělení, přepracovává Newspeak, moc mluví, je vaporizován
- **Parsons** – Winstonův soused, hloupý, páchne potem, naprosto oddaný Straně, ale je také vaporizován – udá ho vlastní dcera, když ze spánku křičí Pryč s Velkým Bratrem

Členi Vnitřní Strany (2%, 6 mil.ob.)

Velký bratr – v čele Strany, vládne velmi tvrdou diktaturou Oceánii, nikdy nemění svá rozhodnutí, má absolutní pravdu, není jisté, zda existuje

- Angsoc – oficiální ideologie (anglický socialismus)
- hesla – Válka je mír, Svoboda je otroctví, Nevědomost je síla
- Strana – Kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost; kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost

Ideopolicie – vládní aparát, obviňuje z ideozločinu, sledování obyvatel obrazovkami na každém kroku a odposlechy, povinné manifestace pro členy Strany, výchova dětí podle Angsocu (udávají své rodiče z ideozločinu)

Emanuel Goldstein (Bratrstvo) – odpůrce režimu, kniha Teorie a praxe oligarchického kolektivismu (z ní se Winston dozví jak svět funguje, ale ne PROČ – zůstává nezodpovězeno v celém románu)

Promyšlené dílo Strany – past ideopolicie (odstranění myslících lidí)

- soudruh O'Brien – údajný vyzvědač Bratrstva ve Vnitřní Straně, předá Winstonovi Goldsteinovu knihu, poté ho vyslýchá a mučí
- členi Vnější Strany – dále soudruzi Syme a Parsons (obviněn vlastní dcerou)
 - soudruh Winston Smith – 40 let, pracuje na Ministerstvu pravdy (manipulování minulosti a úprava dokumentů), upravuje stará čísla novin, nedokáže se ubránit myšlenkám na minulost (co bylo před vládou Strany), jediný kdo neztratil rozum (fakt jsou fakta – $2+2=4$), nevzdává se myšlenek na aktivní odboj
 - soudružka Julie – mladá členka Antisexuální ligy, tvoří mileneckou dvojici s Winstonem, „umí v tom chodit“-

přístup k zásobám Vnitřní Strany, prosazuje trvalou přetvářku

- oba si uvědomují, že jsou mrtví; zatčení a mučení (vymývání mozků) – zradí se navzájem, pokořeni, obrátí své smýšlení o 180 stupňů, propuštění a milují a ctí Velkého bratra, nemyslí!

Proletariát (85 %) – proléti= méněcenní, chudé poměry, život=sex, pivo, státní loterie

Čas a prostor– celý rok 1984, začátek v dubnu, Londýn (Oceánie)

- Londýn je hlavním městem Územní oblasti jedna, třetí nejlidnatější provincie Oceánie
- 3 superstáty (Oceánie, Eurasie, Estasie) – neustále vedou válku
- Angsoc – oligarchický systém, pomocí kterého strana vládne, k dosažení nadvlády používá nové techniky a vlastního nového jazyka
 - toto mocenské rozdělení vzniklo po ničující jaderné válce v 50. letech
 - společnosti v Oceánii vládne Strana – cokoliv proti kolektivnímu smýšlení Strany je krutě trestáno (lidská individualita se stává zločinem)

Speciální teorie a principy

Vaporizace

- Manipulace
- Totalitní systém potřebuje měnit minulost (hmatatelné dokumenty i lidské vzpomínky)
- Ministerstvo pravdy – kdykoli na objednávku změni veškeré záznamy o události nebo člověku
- Nepohodlnou osobu je možné vaporizovat = vymazat z existence

Doublethink

- Dvojité myšlení = udržení dvou protikladných informací a zároveň jim pevně věřit
- Ministerstvo lásky – jsou zde mučírny pro politické vězně
- Ministerstvo pravdy – zabývá se lhaním
- Ministerstvo míru – řídí válku
- Ministerstvo hojnosti – má za následek hladomor

Newspeak

- Jásání nad prací Strany, nenávidět nepřítele, o ničem moc nepřemýšlet
- Jazyk vytvořený Ministerstvem pravdy
- Má nahradit angličtinu = oldspeak
- Co nemení slovní zásoba = zabrání přemýšlení
- Veškeré lidské city, emoce přesměrovány na ideologii

Ideozločin

- Může být spáchán jak činy, tak i pouhými myšlenkami
- Jakýkoli zločin proti Straně
- Může být trestán i smrtí

Udržovací válka

- Válka není proto, aby se vyhrála, ale aby se stále udržovala
- Proti bohatnutí a myšlení lidí
- Válka lidi udržuje ve strachu a odrazuje od emocí radosti

Citát

- „VÁLKA JE MÍR, SVOBODA JE OTROCTVÍ, NEVĚDOMOST JE SÍLA“
- *Kdo ovládá minulost, ovládá budoucnost; kdo ovládá přítomnost, ovládá minulost*

Další adaptace

- 1954 – první filmové zpracování
- 1984 – Velká Británie, režie Michal Radford

Inspirace daným dílem

- podobné téma: My (1920 – Jevgenijem Zamjatinem), Konec civilizace (1931 – Aldouse Huxleyho), 451 Stupňů Fahrenheita (Ray Bradbury)

KRITIKA

Dobové vnímání díla

- V ČSR oficiálně zakázán – díla vycházela v exilových nakladatelstvích
- Považován za jednoho z nejlepších anglických esejistů

- Kladná kritika, hlavně za to, že předpověděl budoucnost v mnoha ohledech (nové vynálezy – televizní obrazovky) a byl si vědom celosvětových socialistických tendencí
- V Čechách bylo dílo zakázáno a tak se zprostředkovávalo pomocí kopíráku a psaní přes psací stroje

PODOBNÉ DÍLO

- 451°Fahrenheita (RayBradbury) – svět, kde masmédia ovládají lidi, kteří jsou absolutně závislí na technice, hlavním motivem je pálení knih (451°F = teplota hoření papíru) – hlavní hrdina (Montag) začíná taktéž pochybovat a nakonec se proviní tím, že uchová knihy, které měl spálit. Na rozdíl od 1984 končí optimisticky.

 Rozbory děl

 George Orwell